

מצוות עונה

מקורות ללימוד משותף

בעקבות פרק 14 בפודקאסט 'בגוף ראשון'
עם ד"ר מיכל פרינס והרבנית שרה סגל-בץ

מבואות לעיסוק במפגש המיניות וחיי ההלכה:

תורה היא – וללמוד צריך: התשוקה להשגת ידע על תשוקה: <https://bit.ly/2FV7JhO>
מצוות עונה: על מענה בתוך הזוגיות, לפי הרצון והצורך: <https://bit.ly/2TnSgtK>
חירות על הגוף: עיון בסוגיה תלמודית על המותר והאסור: <https://bit.ly/35vPdFr>

שמות פרק כא

(ז) וְכִי יִמְכַר אִישׁ אֶת בְּתוּלָתוֹ לְאִמָּה לֹא תִצָּא כְּצֵאת הַעֲבָדִים: (ח) אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר לֹא לוֹ יַעֲדָה וְהַפְדָּה לְעַם נְכָרִי לֹא יִמְשַׁל לְמַכְרָהּ בְּבִגְדוֹ בָּהּ: (ט) וְאִם לִבְנוֹ יַעֲדָנָה כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה לָּהּ: (י) אִם אֶחָד יִקַּח לוֹ שְׂאֵרָה כְּסוּתָהּ וְעִנְתָהּ לֹא יִגְרַע: (יא) וְאִם שָׁלַשׁ אֲלֶהָ לֹא יַעֲשֶׂה לָּהּ וְיִצְאָה חֲנָם אִין כְּסָף:

משנה, מסכת כתובות, דף סא, עמוד ב

המדיר את אשתו מתשמיש המיטה - בית שמאי אומרין, שתי שבתות;
בית הלל אומרין, שבת אחת.
התלמידים יוצאים לתלמוד תורה שלא ברשות, שלושים יום;
והפועלים, שבת אחת. "עונה" האמורה בתורה: הטיילים, בכל יום; הפועלים, שתיים בשבת;
החמרים, אחת בשבת; הגמלים, אחת לשלושים יום; הספנים, אחת לשישה חודשים, דברי רבי אליעזר.

תלמוד בבלי, מסכת כתובות, דף ס"א

מתיבין, המדיר את אשתו מתשמיש המטה: ב"ש אומרין שתי שבתות, בית הלל אומרין שבת אחת.
התלמידים יוצאין לתלמוד תורה שלא ברשות שלשים יום הפועלים שבת אחת.
העונה האמורה בתורה: הטיילין - בכל יום, הפועלים - שתיים בשבת, החמרים - אחת בשבת, הגמלים - אחת לשלושים יום, הספנים - אחת לשה חודשים דברי רבי אליעזר:

[...] אמר רב ברונא אמר רב: הלכה כר"א. אמר רב אדא בר אהבה אמר רב: זו דברי ר' אליעזר, אבל חכמים אומרים: התלמידים יוצאין לת"ת ב' וג' שנים שלא ברשות. אמר רבא: סמכו רבנן אדרב אדא בר אהבה ועבדי עובדא בנפשייהו.
כי הא דרב רחומי הוה שכיח קמיה דרבא במחוזא הוה רגיל דהוה אתי לביתיה כל מעלי יומא דכיפורי, יומא חד משכתייה שמעתא. הוה מסכיא דביתהו: השתא אתי, השתא אתי. לא אתא. חלש דעתה אחית דמעטא מעינה. הוה יתיב באיגרא, אפחית איגרא מתותיה ונח נפשיה. עונה של תלמידי חכמים אימת? אמר רב יהודה אמר שמואל מע"ש לע"ש (תהילים א) "אשר פריו יתן בעתו", אמר רב יהודה ואיתימא רב הונא ואיתימא רב נחמן זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש.

תלמוד בבלי, מסכת נדרים, דף כ

אמר רבי יוחנן בן דהבאי ד' דברים סחו לי מלאכי השרת:
חגירין מפני מה הויין? מפני שהופכים את שולחנם
אילמים מפני מה הויין? מפני שמנשקים על אותו מקום
חרשים מפני מה הויין? מפני שמספרים בשעת תשמיש
סומין מפני מה הויין? מפני שמסתכלים באותו מקום
ורמינהו שאלו את אימא שלום: מפני מה בניך יפיפין ביותר?
אמרה להן: אינו מספר עמי לא בתחלת הלילה ולא בסוף הלילה אלא בחצות הלילה, וכשהוא מספר
מגלה טפח ומכסה טפח ודומה עליו כמי שכפאו שד.
ואמרתי לו מה טעם? ואמר לי כדי שלא אתן את עיני באשה אחרת ונמצאו בניו באין לידי ממזרות. לא
קשיא הא במילי דתשמיש הא במילי אחרנייתא.
א"ר יוחנן זו דברי יוחנן בן דהבאי, אבל אמרו חכמים: אין הלכה כיוחנן בן דהבאי אלא כל מה שאדם
רוצה לעשות באשתו עושה.
משל לבשר הבא מבית הטבח, רצה לאכלו במלח - אוכלו, צלי - אוכלו, מבושל - אוכלו, שלוק -
אוכלו, וכן דג הבא מבית הצייד
אמר אמימר מאן מלאכי השרת? רבנן, דאי תימא מלאכי השרת ממש, אמאי אמר רבי יוחנן אין הלכה
כיוחנן בן דהבאי, הא אינהו בקיאי בצורת הולד טפי ואמאי קרו להו מלאכי השרת דמציני כמלאכי
השרת.
ההיא דאתאי לקמיה דרבי אמרה לו רבי: ערכתי לו שלחן - והפכו
אמר לה: בתי תורה התירתיך? ואני מה אעשה לך?
ההיא דאתאי לקמיה דרב אמרה לו: רבי ערכתי לו שלחן - והפכו
אמר: מאי שנא מן ביניתא? (במדבר טו) ולא תתורו אחרי לבבכם.
מכאן אמר רבי: אל ישתה אדם בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר,

אמר רבינא לא נצרכא אלא דאפילו ב' נשיו (יחזקאל כ) וברותי מכם המורדים והפושעים בי.
אמר רבי לוי אלו בני תשע מדות בני אסנ"ת משגע"ח בני אימה בני אנוסה בני שנואה בני נידוי בני
תמורה בני מריבה בני שכרות בני גרושת הלב בני ערבוביא בני חצופה איני
והאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל אדם שאשתו תובעתו הויין לו בנים שאפילו בדורו של
משה רבינו לא היו כמותם, שנאמר (דברים א) הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וכתוב ואקח את ראשי
שבטיכם ולא כתיב נבונים וכתוב (בראשית מט) יששכר חמור גרם וכתוב (דברי הימים א יב) מבני
יששכר יודעי בינה לעתים ההיא דמרציא ארצויי:

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף ק עמוד ב

ואמר רמי בר חמא אמר רב אסי: אסור לאדם שיכוף אשתו לדבר מצוה, שנאמר ואף ברגלים חוטא.
ואמר רבי יהושע בן לוי: כל הכופה אשתו לדבר מצוה הויין לו בנים שאינן מהוגנין.

רמב"ם הלכות דעות פרק ג הלכה א

שמה יאמר אדם הואיל והקנאה והתאוה והכבוד וכיוצא בהם דרך רעה הן ומוציאין את האדם מן
העולם, אפרוש מהן ביותר ואתרחק לצד האחרון, עד שלא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא ישא אשה ולא
ישב בדירה נאה ולא ילבש מלבוש נאה אלא השק והצמר הקשה וכיוצא בהן כגון כהני העובדי
כוכבים, גם זה דרך רעה היא ואסור לילך בה, המהלך בדרך זו נקרא חוטא, שהרי הוא אומר בנזיר
וכפר עליו מאשר חטא על הנפש, אמרו חכמים ומה אם נזיר שלא פירש אלא מן היין צריך כפרה
המונע עצמו מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה, לפיכך צוו חכמים שלא ימנע אדם עצמו אלא
מדברים שמנעתו התורה בלבד, ולא יהא אוסר עצמו בנדירים ובשבועות על דברים המותרים, כך אמרו
חכמים לא דייך מה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים, ובכלל הזה אלו שמתענין
תמיד אינן בדרך טובה, ואסרו חכמים שיהא אדם מסגף עצמו בתענית, ועל כל הדברים האלו וכיוצא
בהן צוה שלמה ואמר אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה תשומם.

הלכות דעות פרק ה הלכה ד

אף על פי שאשתו של אדם מותרת לו תמיד, ראוי לו לתלמיד חכם שינהיג עצמו בקדושה ולא יהא
מצוי אצל אשתו כתרנגול אלא מלילי שבת ללילי שבת אם יש בו כח, וכשהוא מספר עמה לא יספר
בתחלת הלילה כשהוא שבע ובטנו מלא, ולא בסוף הלילה כשהוא רעב, אלא באמצע הלילה
כשיתעכל המזון שבמעיו, ולא יקל בראשו ביותר ולא ינבל את פיו בדברי הבאי ואפילו בינו לבינה, הרי
הוא אומר בקבלה מגיד לאדם מה שיחו, אמרו חכמים אפילו שיחה קלה שבין אדם לאשתו עתיד ליתן
עליה את הדין, ולא יהיו שניהם לא שכורים ולא עצלנים ולא עצבנים, ולא אחד מהן, ולא תהיה ישינה,
ולא יאנוס * אותה והיא אינה רוצה אלא ברצון שניהם ובשמחתם, יספר וישחק מעט עמה כדי
שתתישב נפשה ויבעול בבושה ולא בעזות ויפרוש מיד.